

# KÚRIA

Bfv.III.419/2014/12.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év december hó 4. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

## **v é g z é s t:**

Az erős felindulásban elkövetett emberölés büntette és más bűncselekmény miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt és védője által együttesen benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kecskeméti Törvényszék 8.B.298/2011/130. számú, illetőleg a Szegedi Ítéltábla Bf.III.37/2013/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítványozó, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

## **I n d o k o l á s**

A Kecskeméti Törvényszék a - súlyosítás végett bejelentett fellebbezés alapján eljáró másodfokú bíróság által a Be. 376. § (1) bekezdése miatt történt hatályon kívül helyezés folytán - megismételt eljárásban 2012. november 21-én kihirdetett 8.B.298/2011/130. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki - erős felindulásban elkövetett emberölés büntettében (1978. évi IV. törvény szerinti Btk. 167. §);  
- lőfegyverrel visszaélés büntettében [Btk. 263/A. § (1) bek. a) pont 3. fordulat],  
- lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntettében [Btk. 263/A. § (1) bek. a) pont 3. fordulat],  
- lopás vétségében [Btk. 316. § (1) bek., (2) bek. 1. fordulat],  
- lopás büntettében [Btk. 316. § (1) bek., (4) bek. a) pont] és  
- 8 rb. közokirattal visszaélés vétségében [Btk. 277. § (1) bek. 1.

fordulat].

Ezért őt halmazati büntetésül 5 év 4 hónapi börtönbüntetésre és a közügyektől 4 évi eltiltásra ítélte; egyben vele szemben 45.500 Ft vagyonekbezárt rendelt el.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Szegedi Ítéltábla a 2013. március 19-én meghozott Bf.III.37/2013/7. számú ítéletével az elsőfokú határozatot érdemben annyiban változtatta meg, hogy

- megállapította, miszerint a 8 rb. közokirattal kapcsolatos bűncselekmények megnevezése helyesen 8 rb. visszaélés okirattal vétsége; és

- megszüntette a 6 rb. készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége [Btk. 313/C. § (7) bek. a) pont] miatti eljárást.

Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet érdemben helybenhagyta.

Az első- és másodfokú bíróság egyező, felülvizsgálati indítvánnyal támadott - ölési magatartás vonatkozásában kifejtett - jogi értékelése szerint a sértett és a terhelt viszonyában utóbbi javára nem állt fenn jogos védelmi helyzet a T. P. Gy. megölését követő és a sértett terheltnek szóló szexuális ajánlatát megelőző időben. Ez időben a sértett a terhelt ellen nem intézett ténylegesen konkrét támadást és ennek közvetlenül fenyegető veszélye sem állt fenn. Csak azt akarta elérni, hogy a terhelt ne hagyja el a házat, amit azonban a terhelt megtehetett volna, szabadon mozoghatott, amíg a sértett a holttestet a házból kitolta, és a talicskát mosta, továbbá - saját tudomása szerint is - a kiskapu nyitva volt.

Ezt követően a sértettnek a terhelttel szembeni szexuális magatartása valóban jogtalan támadás volt és jogos védelmi helyzetet eredményezett, amivel szemben azonban a terhelt védekezett, majd a sértettet ellökve kifutott a házból. Ehhez képest pedig a jogos védelmi helyzet meg is szűnt.

Ezt követően pedig a sértett a terhelt után futott, azonban támadó magatartást nem tanúsított, sem szóval, sem tettel nem fenyegette. Kétségtelen viszont, hogy a terhelt az eseménysor hatása alatt állva indulati feszültségben volt, amit a sértett általi követés, majd saját elbotlása, térdre esése fokozott, józan megfontolását kizárta, s ennek hatása alatt ütötte meg a sértettet. A terhelt tudatában a sértett közeledése a valóságnak megfelelően nem jogtalan támadásként jelent meg, a jogos védelmi helyzet nem éledt fel újra.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt és védője együttesen terjesztett elő - a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontját megjelölve - felülvizsgálati indítványt az ölési cselekményben megállapított bűnösség miatt, felmentés és a kiszabott büntetés

enyhítése, valamint a bűnügyi költség mérséklése érdekében.

Az indítvány indokai szerint a terhelt jogos védelmi helyzetben volt, cselekménye a Btk. 29. § (1) és (2) bekezdése szerint minősül. Az eljárás bíróság következtetése téves, aminek indoka, hogy nem a cselekménysor egészét alapul véve, hanem szakaszokra bontva értékelte a történeteket.

Téves következtetés, hogy a sértett a terhelt ellen nem intézett ténylegesen konkrét támadást és ennek közvetlen fenyegető veszélye sem áll fent. A sértett ugyanis baltát felemelve, másik kezével pedig ruházatánál fogva rángatta a szomszéd szobába a terheltet, s közölte vele, hogy nem mehet el, majd egy pofont is adott neki, és nyomtatéku elővette a maroklófegyverét, mondván, a pisztoly gyorsabb nála.

Téves, hogy bár volt jogos védelmi helyzetben a terhelt, azonban az megszűnt.

Az eljárás bíróság nem foglalkozott a sértett szándékával, ami pedig egyértelmű, hiszen nem engedte a terheltet távozni, és csupán azt fontolgatta, hogy milyen módon végezzen vele, előtte azonban nemi kapcsolatot akart vele létesíteni.

A lakott településtől távol eső tanyán, éjszaka, az idős barátja meggyilkolása és az őt ért halálos fenyegetések után a terhelt halálfélelmében, sokkosan, bábként teljesen kiszolgáltatott volt a sértettnek, aki ezt a helyzetet arra használta fel, hogy szemérem elleni erőszakkal szexuális aktusra kényszerítse.

Ehhez képest fennállt - bíróság által is elismerten - jogos védelmi helyzet viszont nem szűnt meg, amikor a terhelt a sértettet ellökte és kimenekült a házból.

A sértett a futva menekülő terhelt után futott, hogy utolérje, azt kiabálva, hogy „ne fusson”. Ez pedig önmagában jogtalan támadás.

Ekként az eseménysor egészét értékelve megállapítható, hogy a terhelt jogos védelmi helyzetben volt a menekülését megakadályozó sértettel szemben. Ismert a sértett fizikai fölénye, miáltal pusztán kézzel is képes lett volna a terheltet megfojtani, aki pedig ijedtségből és menthető felindulásból nem volt képes a támadás elhárításának szükséges mértékét felismerni.

A Legfőbb Ügyészség BF.546/2014/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

Álláspontja szerint az indítványnak az a hivatkozása, hogy a sértett azért futott a terhelt után, hogy annak menekülését megakadályozza, az irányadó tényállással ellentétes, ezért törvényben kizárt.

A jogos védelemre vonatkozó, az 1978. évi IV. törvény 29. §-ában foglalt rendelkezések esetében a jogtalan támadás elhárításához szükséges jogszerű védekezés mértékét a támadás elhárítása szabja meg. A támadás elhárítását követően jogos védelemről már nem lehet szó.

Az irányadó tényállás szerint

- a sértett a T. P. Gy. sérelmére elkövetett ölési cselekmény után a baltával a terheltet is megfenyegette, amit később egy melléképületbe vitt, azt már nem vette újra magához;
- miután a terhelt a sértettnek egy telefonálás kapcsán hazudott, a sértett a terheltet arcon ütötte, majd a maroklőfegyvere elővételével nyomatékosította, hogy a terhelt ne hagyja el a helyszínt, ezt követően azonban a lőfegyvert is letette egy asztalra;
- a sértett által a terhelt felé intézett utolsó jogtalan támadás az volt, amikor őt a fajtalanság eltűrésére kényszerítette.

A sértett és a terhelt közel három és fél órát töltött el együtt úgy, hogy bár a sértett több esetben agresszíven lépett fel a terhelttel szemben, azonban eközben a terheltet itallal és cigarettával kínálta, pénzt is felajánlott neki azért, hogy vele szexuális aktust létesítsen, T. P. Gy. sértett holttestének eltüntetésére pedig nem kényszerítette a terheltet.

Jogos védelmi helyzetbe került a terhelt, amikor a sértett vele szemben erőszakos nemi cselekményt követett el. A terhelt ekkor ütni kezdte a sértett hátát, őt fel is lökte, majd a házból kifutott, ezzel a jogtalan támadást elhárította.

A terhelt a hátsó kerítés irányába futott, a közeledő sértett nem tett semmilyen fenyegető kijelentést, nem volt nála sem pisztoly, sem más eszköz. Amikor a sértett a megbotlott terhelt közelébe ért, támadó magatartást nem tanúsított a terhelttel szemben.

Tehát a sértett a terhelttel szemben a házban tanúsított erőszakos cselekmény után felhagyott a jogtalan támadással. Így a sérelmére elkövetett ölési cselekmény idején részéről nem irányult támadás a terhelt felé, amit el kellett volna hárítani, s ennek közvetlen veszélye sem állt fenn.

A terhelt alapos okkal nem lehetett abban a téves feltevésben sem, hogy a sértett az ő életét akarja kioltani, tehát a vélt jogos védelmi helyzet megállapítására szintén nincs ténybeli alap,

ugyanis

- a sértett a terhelt élete ellen irányuló bántalmazást nem fejtett ki a vele kettesben eltöltött hosszú idő alatt;
- az élet kioltására alkalmas eszközt a sértett nem vitt magával, amikor a terhelt kifutott az épületből, őt ekkor semmivel nem fenyegette annak érdekében, hogy megálljon;
- a terhelt élete, testi épsége ellen irányuló fenyegetés a sértettől ekkor nem hangzott el;
- az ittassága folytán bizonytalan mozgású sértett támadó mozdulatot ekkor már nem tett a terhelt felé.

Mindemellett a Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy az eljárás bíróságok a ölési cselekményt helytállóan minősítették erős felindulásban elkövetett emberölés büntettének.

Az erős felindulást kiváltó okot maga a sértett szolgáltatotta azzal, hogy a terhelt szeme láttára T. P. Gy-t megölte, a terheltet nem engedte a helyszínről távozni, majd őt szexuális módon is zaklatta, ami erkölcsileg menthetővé teszi a terhelt felindulását.

A terhelt tudatbeszűkülte állapotát nem kóros elmeállapota, hanem a sértettnek a bűncselekményt is megvalósító magatartása miatt benne kialakult félelem hozta létre. A terhelt az ölési cselekményt nem sokkal a sértett erőszakos nemi cselekményének elhárítása után fejtette ki, így a cselekmény rögtönösségéhez sem fér kétség.

A jogtalan támadás megszűnése után, az emiatt keletkezett felindultság hatására nyomban végrehajtott ölési cselekmény esetén pedig az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapításának van helye.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okból vehető igénybe. Felülvizsgálati okot - a törvényi meghatározásból is kitűnően - valamely konkrét, mérlegelést nem tűrő szabály megsértése képez, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

Ezzel összefüggésben a felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bek., 388. § (2) bek.], a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 423. § (1) bek.]. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jogszabály megsértésével került sor. A büntethetőséget kizáró okra, ekként jogos védelemre hivatkozással a felülvizsgálati indítvány kétségtelenül a bűnösség megállapítását sérelmezi, ekként - tartalmát tekintve - a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerinti okból és céllal támadta a jogerős ügydöntő határozatot.

Nem sértett azonban törvényt az eljáró bíróság, amikor az irányadó tényállás alapján, jogos védelmi helyzet hiányában a terhelt bűnösségét - az erős felindulásban elkövetett emberölés büntetében - megállapította.

Az 1978. évi IV. törvény szerinti Btk. 29. § (1) bekezdésének - elkövetéskor hatályos (s az elbíráláskorival is azonos) rendelkezése szerint nem büntethető, akinek cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges [ami egyébként az 1978. évi IV. törvényt 2013. július 1-jével felváltó 2012. évi C. törvény szerinti Btk. 22. § (1) bekezdésével is egyező tartalmú].

Megjegyzzi a Kúria, hogy a Btk. 29. § (2) és (3) bekezdése, valamint 29/A. §-a szerinti - 2009. augusztus 9-én hatályba lépett - rendelkezés a támadás utáni elhárító magatartásra, illetve támadás megelőzését célzó védelmi eszközre vonatkozó szabályozást tartalmaz.

Nem változott azonban, hogy a jogos védelem - illetve az adott, bűncselekményt megvalósító magatartás jogszerűségének - kérdése csak akkor merülhet fel, ha már megindult, folyamatban levő jogtalan támadás, vagy jogellenes támadás közvetlenül fenyegető veszélyének leküzdésére irányul.

Ez pedig elsődlegesen - egyébként a „jogtalan támadás” törvényi feltételéből önmagában és alapvetően is következően - két objektív jellegű körülmény, a történések időbeliségének és tartalmának vizsgálatát jelenti.

A jogos védelmi helyzet ugyanis a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető és az elhárító magatartás viszonya, aminek kezdete a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető magatartás függvénye.

Szintén objektív jellegű, de már tartalmi feltétel, hogy a jogtalan támadás (illetve annak közvetlen veszélye) az elhárítótól idegen. Támadás ugyanis értelemszerűen célzott, egyoldalú - nem kölcsönös - és fizikai összeütközést kezdő magatartás.

A Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelv III. pontjában foglaltak értelmében valóban a történés folyamatának egészét figyelembe véve, a cselekménysor összefüggő vizsgálata alapján ítékelhető meg, hogy a véghezvitel időpontjában jogos védelmi helyzet fennállott-e. A cselekménysor egészének vizsgálatára vonatkozó elvárás azonban a szubjektív, tudati körülmények feltárását szolgálja, s értelemszerűen nem közömbösíti a jogos védelem alapvető, objektív jellegű (a történések időbeliségéhez és tartalmához kötött) törvényi feltételét.

Ez - ellentétben az indítvánnyal - nem a történéssor elszigetelt, mesterségesen szétbontott vizsgálatát jelenti, hanem a jogos védelem objektív törvényi feltételének szem előtt tartását.

Az irányadó tényállás alapján pedig - szemben az indítvánnyal, viszont egyezően az eljáró bíróság és a Legfőbb Ügyészség álláspontjával - a terhelt általi ölési magatartás esetében nem állapítható meg a terhelt elleni támadás, vagy azzal közvetlen fenyegetés, illetve ennek a terhelt cselekményével fennálló viszonya.

Az irányadó tényállás szerint a sértett és a terhelt több órán keresztül együtt tartózkodott, azonban az idő alatt kifejtett magatartásaik nem fűződtek félbeszakítás nélkül egybe, nem feltételezték egymást.

Az irányadó tényállás szerint

- a terhelt, a sértett és T. P. Gy. korábban ismerték egymást;
- a sértett a terhelt jelenlétében egy baltával megölte T. P. Gy-t, majd a baltát felemelve tartva, másik kezével átrángatta a szomszéd szobába a terheltet, ágyra ültette és közölte vele, hogy nem mehet el;
- ezután a sértett a baltát a melléképületbe vitte, majd a halott tetemét egyedül kivitte az udvarra;
- a sértett kérésére a terhelt - a történet hatása alatt állva félelmében - a véres ágyneműt kivitte az udvarra;
- a sértett karon ragadta a terheltet és bevitte a szobába, ahol a sértett kérésére a terhelt telefonált, aminek kapcsán a sértett egyszer pofonvágt a terheltet;
- a terhelt kérte, hogy elmehessen, amit a sértett elhárított, majd a sértett elővett egy pisztolyt - amit a terhelt ismert -, azt mondta, hogy a pisztoly gyorsabb nála, és a pisztolyt az asztalra tette, azzal nem fenyegetett;
- ezután a sértett a terheltet szexuális kapcsolatra próbálta rávenni, amit a terhelt elhárított;

- ezután a sértett hirtelen az ülő terhelt nadrágját lerántotta és a terhelt nemi szervét a szájába vette;
- a terhelt rögtön ellenkezett, a sértett hátát ütötte, majd a sértettet ellökte és kifutott a házból, a ház végén felkapott egy vascsövet és továbbfutott;
- a sértett a terhelt után futott, nem volt nála semmi, csak annyit kiabált, hogy a terhelt ne fusson, ne szaladjon;
- a terhelt megbotlott, térdre esett, s mikor a sértett közelébe ért, a vele szemben támadó magatartást nem tanúsító sértettet az előzmények miatt kialakult félelmében a két kezében fogott vascsővel, féltérden állva alulról felfelé, jobbról balra irányulva, egyetlen nagy ütéssel fejen találta.

Kétségtelen, hogy ebben a cselekménysorban mindig a sértett az, akinek kezdeményező magatartása van: a terheltet a szobába tuszkolja, ottmaradásra, majd telefonálásra szólítja fel, szexuális kapcsolatra kérleli, majd pedig ezt erővel megpróbálja, és meg is teszi.

Támadó, tehát fizikai összeütközést kezdő magatartásnak azonban csak a szexuális kapcsolat iránti magatartása tekinthető.

A korábbi, terhelttel szembeni többszöri rángató, tuszkoló magatartása, baltának, pisztolynak a kezében tartása a terhelt oldalán lévő jogos védelem szempontjából azért közömbös, mert e magatartás ellenében a terhelt részéről nem történt elhárítás.

E magatartások pedig külön-külön állóak voltak, s egymásutániségük nem vált folytonossá. Jogos védelem szempontjából ugyanis minden helyzetben vizsgálni kell, hogy van-e, fennáll-e olyan támadó erő, aminek elhárítására az erő alkalmazása kell. Aki lemond a vele szembeni erő ellenében az erő alkalmazásáról, belenyugszik abba, az nyilvánvalóan nincs jogos védelmi helyzetben. És ezt a korábbi belenyugvást csak akkor lehet későbbi jogos védelmi helyzet alapjául venni, amennyiben a fenyegetettség alatt állás, a korábbi erő általi lenyűgözöttség, avagy a támadás folytonos.

Jelen ügyben - az irányadó tényállás szerint - utóbbiról nincs szó. Kétségtelen viszont, hogy a sértettnek a terhelttel szembeni szexuális célzatú támadása erő kifejtéssel járt, amivel szemben a terhelt ellenállt, és azt elhárította.

A támadás elhárítását - ekként a jogos védelmi helyzet befejezettségét - leginkább az igazolja, hogy a terhelt nem csupán lelökte magáról a sértettet, hanem a helyszínt is elhagyta, elfutott.

Az a körülmény, hogy futása közben felkapott egy vascsövet, még nem vezet ahhoz a következtetéshez, miszerint elfutása menekülés, ehhez képest a sértett általi üldözés lett volna. Erre nincs adat az irányadó tényállásban, és erre abból sem vonható következtetés, hogy a sértett utána ment és annyit kiabált, hogy „ne fuss”.

Mindebből a sértett által támadó magatartásra, vagy annak közvetlen fenyegető veszélyére nem vonható jogkövetkeztetés. Nyilvánvalóan hiányzik ugyanis a közvetlenség, ami megindított támadás esetében egyértelmű, annak fenyegető veszélye esetében pedig a külvilágban és nem csupán szubjektív félelemérzetben kell, időben megelőzően megnyilvánulni. Ehhez képest pedig nincs ténybeli alapja a terhelt általi - ezt követő - magatartás jogos védelemként való értékelésének.

A terhelt a sértett szexuális kapcsolat iránti, elérni kívánt célját kiiktatta, előle elfutott, annak kockázatát megszüntette. A sértett általi korábbi támadásból semmi leküzdendő nem maradt számára. Már nem volt támadott, és fenyegetett helyzetben sem lehetett, közvetlen fenyegető helyzetben semmiképp.

A terhelt ezt követő magatartása tehát ennek a korábbi cselekménysornak nem része. Innen a terhelt magatartása kifejezetten támadó, ami lehet törlesztés, megtorlás, vagy a sértett jövőbeni esetleges fellépésének a megelőzése. Kétségtelen azonban, hogy ez jogellenes volt és nem volt függvénye a sértett magatartásának. A terheltnek nem volt mit elhárítania.

Mindez egyben azt is jelenti, hogy (szemben az indítványban foglaltakkal) nem csupán a Btk. 21. § (1), hanem a (2) bekezdés - akár elkövetéskor, akár elbíráláskor hatályos - rendelkezésére hivatkozás sem alapos, és az irányadó tényállás alapján a vélt jogos védelmi helyzet feltevésének (ami valójában a tévedés körébe tartozó) sincs helye.

A 15. számú Irányelv III/6. pontja szerint a jogos védelem körében kifejtett cselekmény értékelése - amint azt az eljáró bíróság is tette - megelőzi az erős felindulásban elkövetett emberölés miatti felelősség megállapítását.

Az irányadó tényállás szerinti történések pedig az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapítására ténybeli és jogi alapot adnak.

Az emberölés privilegizált esete - amint azt a Legfőbb Ügyészség is kifejtette - akkor állapítható meg, ha az elkövető ölési szándéka erős felindulásból fakad, ezen erős felindulás méltányolható okból származik, és az ölési cselekmény ennek az indulatnak a hatása alatt megy végbe.

Az erős felindulásból elkövetett emberölést kiváltó indulat az elkövetőn kívüli, bizonyos fokig erkölcsi szempontból menthető okból keletkezik, másfelől éplélektani alapon jön létre. Az érzelmi fellobbbanás hatására az elkövető belső egyensúlya megbomlik, tudata elhomályosul, és ennek következtében a cselekvéshez vezető akaratelhatározás folyamata jelentősen lerövidül, ezáltal a megfontolás, meggondolás szokásos mértéke is lehetetlenné válik.

Jelen ügyben - a terhelt esetében - erről van szó.

Ekként a Kúria a Be. 424. § (1) bekezdés szerint tanácsülésen eljárva - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2014. december 4.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

írnok  
BÉ